

8933404 การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เบื้องต้น
(Basic Broadcasting Production)

คำอธิบายรายวิชา

ความหมาย และกระบวนการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ รูปแบบรายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทต่าง ๆ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการ ประเภทและการใช้เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ การเขียนบทวิทยุโทรทัศน์ขั้นพื้นฐาน ฝึกปฏิบัติการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เบื้องต้นตามขั้นตอนต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ทั่วไป

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจความหมาย ประเภทและรูปแบบรายการของสื่อวิทยุ โทรทัศน์
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทราบถึงองค์ประกอบสำคัญต่อการจัดรายการวิทยุโทรทัศน์
3. เพื่อให้รู้จักเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์
4. นักศึกษาเข้าใจกระบวนการผลิตรายการ โทรทัศน์อย่างถูกต้อง
5. นักศึกษาสามารถระบุและอธิบายตำแหน่งหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการผลิตรายการ โทรทัศน์ได้อย่างถูกต้อง
6. นักศึกษาสามารถเขียนบทขึ้นพื้นฐานได้อย่างถูกต้อง
7. นักศึกษาสามารถทำงานเป็นกลุ่มเพื่อผลิตรายการ โทรทัศน์เบื้องต้นได้
8. เพื่อให้ศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อวิชาวิทยุโทรทัศน์เบื้องต้น

บทที่ 1

ความหมาย ประวัติของวิทยุโทรทัศน์ และรูปแบบรายการ

ความหมายของรายการวิทยุโทรทัศน์

คำว่า "โทรทัศน์" (television) นิยมใช้ตัวย่อว่า "ทีวี" (TV) หรือมักเรียกสั้น ๆ ว่า "โทรทัศน์" หมายถึง "การส่งและรับภาพและเสียงโดยเครื่องส่งและเครื่องรับอิเล็กทรอนิกส์ออกอากาศด้วยกระแสคลื่นวิทยุที่ใช้พลังไฟฟ้าเป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าจากเครื่องส่งไปยังเครื่องรับ"

รายการวิทยุโทรทัศน์ หมายถึง รายการหนึ่งที่สมบูรณ์ในตัวเองหรือครบถ้วนในตัวเอง เช่น รายการแสดงประเภทละคร รายการสนทนา รายการอภิปราย รายการสารคดี เป็นต้น หรือหมายถึง รายการที่สมบูรณ์ในตัวเองซึ่งต้องสัมพันธ์กับรายการย่อยอื่น ๆ ที่ได้คัดเลือกนำมาออกในรายการเดียวกัน เช่น รายการคอนเสิร์ต รายการวิพิธทัศนา ซึ่งมีรายการเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ เข้ามาประกอบด้วยเพื่อนำออกแพร่ภาพทางวิทยุโทรทัศน์

ประวัติโทรทัศน์ในประเทศไทย

ยุคบุกเบิกโทรทัศน์ไทย (พ.ศ. 2491-2499)

- วิทยุโทรทัศน์ เริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ. 2493 เมื่อ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น จัดตั้งสถานีโทรทัศน์ขึ้นภายใต้ บริษัท ไทยโทรทัศน์ จำกัด ด้วยทุนจดทะเบียน 20 ล้านบาท
- วันที่ 24 มิถุนายน 2498 จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ทำพิธีเปิดสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 4 บางขุนพรหมขึ้น เป็นสถานีโทรทัศน์แห่งแรกของประเทศไทย

ยุคโทรทัศน์กับเครื่องมือทางการเมือง (พ.ศ. 2500-2509)

- วันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2501 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยึดอำนาจได้จากการปฏิวัติและได้ริเริ่มแนวคิดในการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์แห่งชาติ 2 แห่งในประเทศไทย โดยใช้งบประมาณจากหน่วยงานทหารในการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 (ระบบขาวดำ- ปัจจุบันเป็นสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5)

ยุคเติบโตและการก้าวสู่โทรทัศน์ระบบสี (พ.ศ. 2510-2519)

- วันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2510 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 เริ่มแพร่ภาพออกอากาศในระบบสีเป็นสถานีแรกในประเทศไทย ภายใต้การดำเนินการของบริษัท กรุงเทพวิทยุและโทรทัศน์ จำกัด
- วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2513 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 เริ่มออกอากาศอย่างเป็นทางการในระบบสีภายใต้การดำเนินการของ บริษัท บางกอก เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด
- ในปี พ.ศ. 2517 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 4 บางขุนพรหม (ระบบขาวดำ) เปลี่ยนมาเป็นสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 (ระบบสี) และสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 (ระบบขาวดำ) เปลี่ยนมาเป็นสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 (ระบบสี)

ยุคเติบโตและการก้าวสู่โทรทัศน์ระบบสี (พ.ศ. 2510-2519)

- วันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2510 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 เริ่มแพร่ภาพออกอากาศในระบบสีเป็นสถานีแรกในประเทศไทย ภายใต้การดำเนินการของบริษัท กรุงเทพวิทยุและโทรทัศน์ จำกัด
- วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2513 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 เริ่มออกอากาศอย่างเป็นทางการในระบบสีภายใต้การดำเนินการของ บริษัท บางกอก เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด
- ในปี พ.ศ. 2517 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 4 บางขุนพรหม (ระบบขาวดำ) เปลี่ยนมาเป็นสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 (ระบบสี) และสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 (ระบบขาวดำ) เปลี่ยนมาเป็นสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 (ระบบสี)

ยุคการพัฒนาธุรกิจอย่างต่อเนื่อง (พ.ศ. 2520-2529)

- ในปี พ.ศ. 2518 จัดตั้งคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.)
- สถานีโทรทัศน์ทุกช่องแข่งกันปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพระบบสีของตัวเอง แต่จากเหตุการณ์ที่เริ่มมีการควบคุมสื่อในการนำเสนอข่าวสารมากขึ้น และการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองก็ถูกควบคุมอย่างเข้มงวด

ยุคทองของโทรทัศน์ไทย (พ.ศ. 2530-2539)

- ในวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2531 ได้มีการทดลองออกอากาศสถานีโทรทัศน์สีแห่งประเทศไทยช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์
  - มีการก่อตั้งโทรทัศน์แบบบอกรับสมาชิกขึ้น 3 ราย คือ สถานีโทรทัศน์ไอทีวี เคเบิล ทีวี (กิจการโทรทัศน์แบบบอกรับเป็นสมาชิกรายแรก) ภายใต้การดำเนินงานโดย บริษัท อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล บรอดคาสติ้ง คอร์ปอเรชั่น จำกัด สถานีโทรทัศน์ไทยสกาย เคเบิล ทีวี เริ่มดำเนินธุรกิจธุรกิจโทรทัศน์แบบบอกรับเป็นสมาชิก ภายใต้การดำเนินงานของ บริษัท สยามบรอดคาสติ้ง จำกัด (ต่อมาสถานีโทรทัศน์ไทยสกาย เคเบิล ทีวี ได้ยุติการดำเนินธุรกิจลงเนื่องจากประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ) และบริษัท ยูทีวี เคเบิล เน็ตเวิร์ค จำกัด
  - ในปี พ.ศ. 2537 สถานีโทรทัศน์ไอทีวีเริ่มดำเนินการออกอากาศสถานีโทรทัศน์แบบฟรีทีวี ภายใต้ปรัชญาทีวีเสรี โดยมี บริษัท สยามเอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัดเป็นผู้รับสัมปทาน (ภายหลังเปลี่ยนแปลงเป็นที่ไอทีวี และไทยพีบีเอส ตามลำดับ

ยุคการแข่งขันทางธุรกิจในยุคฟองสบู่แตก (พ.ศ. 2540-2557)

- ยูทีวีและไอบีซีตัดสินใจรวมกิจการกัน โดยได้เปลี่ยนมาใช้ชื่อ บริษัท ยูไนเต็ค บรอดคาสติ้ง คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และออกอากาศโทรทัศน์ประเภทบอกรับเป็นสมาชิกภายใต้ชื่อยูบีซี (ต่อมาในปี พ.ศ. 2549 ยูบีซีได้มีการเปลี่ยนผู้ถือหุ้นใหญ่ และเปลี่ยนชื่อมาเป็นทรูวิชั่นส์)
- ในปี พ.ศ. 2548 องค์กรสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยได้เริ่มทำการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และภายหลังเปลี่ยนชื่อมาเป็น บริษัท อสมท. จำกัด (มหาชน) โดยสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 อสมท. ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ ทีวี

ยุคที่วิดิจิตัล (พ.ศ. 2557-ปัจจุบัน)

- วันที่ 10 - 12 กันยายน พ.ศ. 2556 กสทช. เปิดขายซองประมูลที่วิดิจิตัล
- วันที่ 28 - 29 ตุลาคม พ.ศ. 2556 วันยื่นซองประมูล
- วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2556 กสทช. ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิประมูลที่วิดิจิตัล
- วันที่ 25 - 26 ธันวาคม พ.ศ. 2556 กสทช. จัดการประมูลที่วิดิจิตัล
- วันที่ 6 มกราคม 2557 กสทช. ประกาศรับรองผลการประมูลที่วิดิจิตัล
- วันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2557 กสทช. ประกาศหมายเลขช่องที่วิดิจิตัลอย่างเป็นทางการ
- วันที่ 1 - 24 เมษายน พ.ศ. 2557 ที่วิดิจิตัลทดลองออกอากาศ
- ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2557 ที่วิดิจิตัลเริ่มออกอากาศจริง

รูปแบบรายการ แบ่งได้หลากหลายรูปแบบ

1. แบ่งตามเวลาเวลาการออกอากาศ

1.1 รายการสด (Live Program) หมายถึงรายการวิทยุโทรทัศน์ที่บันทึกภาพขณะเกิดขึ้นแล้วแพร่ภาพออกอากาศทันที

1.2 รายการหนึ่ง หรือรายการที่บันทึกเทปโทรทัศน์ เป็นรายการที่มีการแก้ไข ตัดต่อลำดับ ภาพภายหลังจากการบันทึกรายการเพื่อให้รายการมีความสมบูรณ์ที่สุด โดยเน้นคุณภาพและมาตรฐานสูงกว่า รายการสด

2. แบ่งตามรูปแบบการนำเสนอ

2.1 รูปแบบรายการพูดหรือบรรยายคนเดียว (Monologue Program Format)

รูปแบบนี้เป็นรายการที่มีผู้มาปรากฏตัวบนจอโทรทัศน์เพียงคนเดียว และพูดคุยกับผู้ชมส่วนมากจะมีภาพประกอบ

2.2 รูปแบบรายการสัมภาษณ์ (Interview Program Format)

รูปแบบนี้เป็นรายการที่มีผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ หรือวิทยากรมาสนทนากัน โดยมีการดำเนินรายการสัมภาษณ์ในเรื่องที่ต้องการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มาเล่าให้ฟัง

2.3 รูปแบบรายการสนทนา (Dialogue Program Format)

รูปแบบนี้เป็นรายการที่มีคนมาพูดคุยกัน 2 คน มีผู้ถามและคู่สนทนาแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่นำเสนอ คู่สนทนาอาจจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันก็ได้ รายการสนทนาแบบนี้อาจมี 2-3 คน เข้าร่วมสนทนากัน โดยมีผู้ดำเนินรายการเป็นผู้นำสนทนา

2.4 รูปแบบรายการเกมส์หรือตอบปัญหา (Game Show or Quiz Program Format)

รายการเกมส์หรือตอบปัญหา โดยปกติแบ่งออกเป็นการแข่งขันระหว่างบุคคลหรือผู้ทายปัญหาอยู่ตรงกลาง ผู้เข้าร่วมรายการอาจจะผลัดกันตอบคำถาม หรือสำหรับคำถามที่ไม่มีผู้ใดตอบได้ ก็อาจเปิดโอกาสให้แกใครก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีดำเนินการของพิธีกร

2.5 รูปแบบรายการสารคดี (Documentary Program Format)

รายการสารคดี เป็นรายการ โทรทัศน์ที่เล่าเรื่องราวที่น่าสนใจให้ผู้ชมเข้าใจอย่าง แจ่มแจ้ง สารคดี นั้นควรจะให้ความรู้ ความเพลิดเพลิน เร้าอารมณ์และการ โน้มน้าวจิตใจ สารคดีทางโทรทัศน์สามารถเสนอได้ หลายรูปแบบ

2.6 รูปแบบรายการละคร (Drama Program Format)

รายการละครเป็นรายการที่เสนอเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยการจำลองเหตุการณ์เป็นละครมีการกำหนดผู้แสดง จัดสร้างฉากแต่งตัวแต่งหน้าตัวแสดงให้สมจริงสมจัง และใช้เทคนิคทางการละครเสนอเรื่องราวให้เหมือนจริงมากที่สุด ใช้ได้ทั้งเป็นรายการบันเทิงและรายการเพื่อการศึกษา

2.7 รูปแบบรายการสาธิตทดลอง (Demonstration Program Format)

เป็นรายการที่เสนอ “วิธีทำ” หรือ “กระบวนการ” อะไรสักอย่างหนึ่งเพื่อให้ผู้ชมได้แนวทางที่จะนำไปใช้ทำจริง เช่น รายการปรุงอาหาร รายการเลี้ยงสัตว์ รายการประดิษฐ์งานฝีมือ รายการทางการสอน เป็นต้น

2.8 รูปแบบรายการเพลงและดนตรี (Song and Music Program Format)

รายการเพลงและดนตรี เป็นรายการที่เสนอการบรรเลงดนตรี

2.9 รูปแบบรายการนิตยสาร (Magazine Program Format)

รายการนิตยสาร หรือมักนิยมเรียกทับศัพท์ว่า รายการแม็กกาซีน เป็นรายการที่ใช้รูปแบบในการนำเสนอแบบเดียวกับนิตยสาร คือในรายการเดียวกัน จะประกอบไปด้วยส่วนย่อยหลาย ๆ เหตุการณ์ โดยทั่วไป มักจะเป็นเรื่องในแนวเดียวกัน จุดเด่นของรายการประเภทนี้ คือความสามารถในการเชื่อมโยงให้ส่วนต่าง ๆ เข้ามาเป็นรายการเดียวกันอย่างสอดคล้องกลมกลืน

2.10 รูปแบบรายการข่าว (NEWS Program Format)

เป็นรายการที่เสนอรายงานเหตุการณ์ที่สำคัญ ซึ่งเป็นที่สนใจของประชาชน ข่าวเป็นสิ่งที่ช่วยให้คน
ทั้งโลกอยู่เสมอ ลักษณะของรายการจะใช้ผู้บรรยาย 2-3 คน และจัดฉากด้านหลังให้ ดูสวยงาม น่าสนใจ
การบรรยายจะสลับกันบรรยาย

บทสรุป

เริ่มก่อตั้งโทรทัศน์ครั้งแรก เมื่อ ปี 2475 ในช่วงปี 2493 จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มีแนวคิดในการจัดตั้งวิทยุโทรทัศน์ขึ้นภายในประเทศไทย และเปิดสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวี ช่อง 4 ต่อมา ปี 2501 มีการก่อตั้งสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ซึ่งเป็นระบบขาวดำ และได้ใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองระหว่าง จอมพล ป.พิบูลสงคราม และจอมพลสฤษดิ์ ต่อมาสถานีกองทัพบก ช่อง 7 ก็ได้พัฒนามาเป็นระบบสีเป็นช่องแรก จากนั้นมีการพัฒนาไปตามลำดับ มีการก่อตั้งโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย ในปี 2530 เป็นยุคทองของโทรทัศน์แห่งประเทศไทย เพราะมีครบทั้งโทรทัศน์แบบ “ฟรีทีวี”, “ทีวีเสรี” และแบบบอกรับเป็นสมาชิก ในช่วงปี 2540 เป็นยุคการแข่งขันทางธุรกิจอย่างเข้มข้น มีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมซึ่งเกิดการแข่งขันอย่างเข้มข้น

การแบ่งรูปแบบของรายการ โทรทัศน์ แบ่งได้หลายรูปแบบ จะแบ่งตามเวลาการออกอากาศ แบ่งตามการนำเสนอ แบ่งตามบทบาทของวิทยุโทรทัศน์ และแบ่งตามกลุ่มผู้ชม